

Pædagogisk sektors velfærdskrav

Pædagogisk sektor i FOA har siden efteråret 2009 gennemført en medlemsdiskussion om de udfordringer det pædagogiske område står overfor.

Diskussionen har været præget af den store bekymring, der er på hele det pædagogiske arbejdsfelt, over konsekvenserne af omfattende besparelser, anvendelsen af styrings- og ledelsesmetoder hentet fra det private erhvervsliv og tiltagende privatisering.

Besparelserne kan ikke undgå at påvirke af det pædagogiske arbejde. Derfor oplever mange børn og forældre i dagtilbud og skolefritidsordninger, at der bliver mindre tid til omsorg og udviklende pædagogiske aktiviteter, og tilsvarende oplever handicappede borgere og deres pårørende, at det kan være svært at fastholde kvaliteten af det pædagogiske arbejde, når ressourcerne bliver færre og opgaverne flere.

Området præges nemlig også af en vækst i omfanget af administrative opgaver og flere krav til dokumentation og evaluering. Krav der for nogens vedkommende kan være relevante for det pædagogiske arbejde, mens andre i bedste fald forekommer overflødige i relation til udvikling af indholdet i det pædagogiske arbejde. Fælles for opgaverne, der rækker ud over det direkte arbejde med børnene og de handicappede borgere, er det, at der som hovedregel ikke tilføres ekstra ressourcer til at udføre dem.

Samlet set oplever de pædagogiske medarbejdere et væsentligt forøget arbejdspress i hverdagen, og samtidig vokser utilfredsheden med, at der med den øgede kompleksitet i arbejdsopgaverne ikke følger et øget fokus på udvikling af personalets kompetencer. Tværtimod er hele det pædagogiske område præget af et stort uddannelsesefterslæb.

Besparelserne på de offentligt drevne pædagogiske tilbud går hånd i hånd med en voksende privatisering på det pædagogiske område. Lovgivningen giver i dag meget frie rammer for at etablere privat virksomhed på det pædagogiske område, og der kan derfor registreres en betydelig vækst i antallet af private daginstitutioner og private børnepassere på dagplejeområdet.

Hele denne udvikling, der har sat sit præg på det pædagogiske område i en årrække, forstærkes i øjeblikket af den politiske kurs, der sættes af regeringen. Kommunerne skal spare endnu mere og skal samtidig overlade flere velfærdsopgaver til privat drift.

Pædagogisk sektor i FOA mener, at det er på høje tid at få sat en stopper for forringelser og privatisering. Vi har derfor set det som en opgave at pege på områder, hvor vi mener, der er behov for at gennemføre konkrete politiske forandringer. Vi har - foreløbig - opstillet seks krav, som vi vil opfordre politikere fra alle partier til at arbejde for - og tilkendegive deres stilling til, så vi kender deres holdninger forud for det kommende folketingsvalg.

Kravene er langt fra udtømmende i forhold til de mange detaljerede krav, der er rejst i vores medlemsdebat, men indfrielse af de seks krav vil efter Pædagogisk sektors opfattelse være et godt afsæt for at starte en ny kvalitetsudvikling på det pædagogiske område, der sætter borgernes krav til kvaliteten af det pædagogiske arbejde først og samtidig tilgodeser det pædagogiske personales behov for bedre arbejdsvilkår.

1. Stop for privatisering af dagpleje og daginstitutioner

FOA foreslår dagtilbudsloven ændret, så der ikke længere kan etableres private daginstitutioner eller privat dagpleje.

Antallet af private daginstitutioner og privat dagpleje er i kraftig vækst. Antallet af private daginstitutioner er tidoblet de seneste 3 år, så der i dag er omkring 200, og på dagplejeområdet er antallet af private børnepassere, der driver dagpleje (jf.

dagtilbudslovens § 78-81) vokset fra ca. 3.900 til ca. 4.700 i perioden fra 2007-2009. På begge områder tyder det på, at der i øjeblikket foregår en kraftig vækst i antallet af private pasningstilbud. F.eks. forventer Danske Daginstitutioners Landsorganisation, der er en paraplyorganisation for selvejende daginstitutioner, at der om blot 2 år vil være 400 private daginstitutioner. På dagplejeområdet fører ikke mindst de mange kommunale besparelser til kraftig vækst i privatiseringen, idet mange opsagte dagplejere blot viderefører dagplejen som private børnepassere.

En fortsat vækst i privat dagpleje og private daginstitutioner kan over tid betyde en grundlæggende ændring af hele dagtilbudsområdet. Fra at være en del af den politisk styrede offentlige velfærd til at være et marked for konkurrerende dagtilbudsvirksomheder. Dermed mindskes den demokratiske indflydelse på områdets udvikling, og der skabes grundlag for øget forskel i kvaliteten og opdeling i A- og B-institutioner. For de private børnepasseres vedkommende er der allerede taget hul på en sådan udvikling, idet de ikke er omfattet af dagtilbudslovens bestemmelser om læreplaner, børnemiljøvurderinger m.v. og ikke indgår i det tætte samspil med tilsynsførende dagplejepædagoger, som det er tilfældet i den kommunale dagpleje.

Dagtilbudsloven giver stort set fri adgang til at etablere sig som privat daginstitution eller privat dagplejer med offentlig finansiering. (Se nærmere nedenfor). På trods af, at kommunerne er forpligtet til at give tilskud til drift, bygninger og administration til de private dagtilbud, kan kommunerne ikke anvise pladser dertil, og den frie ret til etablering – og nedlæggelse – af private tilbud gør det vanskeligt for kommunerne at planlægge områdets udvikling og sikre pladsgarantien. Planlægningsproblemer der typisk vil resultere i overkapacitet og øgede udgifter for kommunerne.

De private dagtilbud udgør i dag stadig kun en ganske lille del af dagtilbudsområdet, men med den igangværende vækst af private tilbud kan denne situation hurtigt forandre sig. Det haster derfor med lovændringer, der lukker muligheden for etablering af nye private dagtilbud. Lovændringer vil passende kunne udformes sådan, at de indeholder overgangsbestemmelser, der giver mulighed for at afvikle de eksisterende private ordninger over en periode, så der er tid til at sikre det nødvendige antal pladser til børnene i offentlige dagtilbud og muligheder for fortsat beskæftigelse for de ansatte.

Dokumentation :

Private dagtilbud kan etableres efter § 19, stk.4. (privatinstitutioner) og § 21, stk.3 (privat dagpleje) i dagtilbudsloven. Herudover kan der efter samme lovs § 78 og § 79 oprettes private pasningsordninger, der indirekte drives for offentlige midler, idet forældrene efter lovens § 80 har krav på tilskud til at betale de private børnepassere.

I 2005 blev en bestemmelse om privatinstitutioner indføjet i den daværende Lov om Social Service. Formålet med lovændringen var at gøre det lettere for private leverandører at oprette og drive daginstitutioner som private institutioner, og det blev samtidig gjort muligt at trække et eventuelt overskud ud af driften som profit, således at overskuddet altså ikke skal anvendes til institutionsdrift.

Kommunen, hvori privatinstitutionen fysisk er placeret, skal godkende den private leverandør, hvis denne lever op til de kvalitetskrav, der stilles til dagtilbud på centralt plan og på lokalt plan. Der er således tale om, at privatinstitutionerne har en etableringsret. Kommunerne kan f.eks. ikke afvise at godkende en privatinstitutionen fordi kommunen vurderer, at denne ikke vil blive søgt.

Dagtilbudsloven forudsætter, at den enkelte kommune udarbejder et sæt kriterier for godkendelse af privatinstitutioner. Godkendelseskriterierne skal fastsættes med udgangspunkt i de generelle krav til kommunens egne daginstitutioner.

Kommunen kan ikke anvise plads i en privatinstitution. Privatinstitutionerne træffer selv afgørelse om optagelse og anviser plads i institutionen, men skal fastsætte og offentliggøre

retningslinier for optagelse af børn. Privatinstitutioner kan oprettes med et specielt formål, der gør det muligt at give fortrinsret til bestemte grupper af børn. Kommunen skal dog sikre, at privatinstitutioner udviser samme rummelighed som i kommunens dagtilbud.

Såfremt en privatinstitution lukker, har kommunen pligt til at sørge for de nødvendige pladser til børnene. Kommunen har således stadig forsyningsforpligtelsen.

Privatinstitutionerne er ikke omfattet af de nugældende betalingsregler, og de kan selv fastsætte forældrebetalingen. Der er således ikke loft over betalingen.

I forbindelse med vedtagelsen af Dagtilbudsloven i 2007 blev der indføjet en bestemmelse om privat dagpleje i § 21, stk.3., som indebærer at dagpleje kan drives af en privat leverandør som privat dagpleje. Denne § er dog hidtil kun blevet anvendt i et meget begrænset omfang, idet privat dagpleje primært etableres efter dagtilbudslovens § 78-79. Efter disse paragraffer er det muligt at etablere sig som privat børnepasser i eget hjem og modtage en betaling fra forældrene, der er finansieret af kommunalt tilskud til privat pasning, jf. dagtilbudslovens § 80. Altså en pengene følger barnet ordning, hvor kommunen er forpligtet til at give forældre med børn i alderen 24 uger og indtil skolestart mulighed for at vælge tilskud til privat pasning.

Der stilles typisk lempeligere krav til at etablere sig som privat børnepasser, end de der gælder ved ansættelse som kommunal dagplejer. Der er således eksempler på godkendelse af private dagplejere, der ikke har kunnet blive godkendt som kommunale dagplejere.

Private børnepassere er i lovens forstand ikke et dagtilbud, og er derfor ikke omfattet af bestemmelserne i lovens afsnit II, hvilket bl.a. indebærer, at de private børnepassere ikke er omfattet af bestemmelserne om pædagogiske læreplaner, sprogvurdering og børnemiljøvurdering. (Lov om dagtilbud).

Behovet for lovgivningsmæssigt at sætte en stopper for privatisering af dagtilbudsområdet illustreres tydeligt af udviklingen i Sverige gennem den sidste snes år. Efter en lovgivning i 1980'erne, der forhindrede udlicitering af daginstitutioner, blev der i 1991 åbnet for en privatisering af børnepasningen. I dag drives hver fjerde børnehave som privat virksomhed, og hvert femte børnehavebarn passes i en privat virksomhed. (Agenda nr 7/2010 – udgivet af DA.)

2. Der skal fastsættes minimumsnormeringer i dagpleje og daginstitutioner

FOA foreslår, at der indføres bestemmelser om minimumsnormeringer på dagtilbudsområdet. I daginstitutioner skal der højst være tre 0-2 årige børn pr medarbejder og tilsvarende højst seks 3-5 årige børn eller ti 6-10 årige børn pr pædagogisk medarbejder. For de 6-10 årige indføres samme bestemmelser i skolefritidsordninger. I dagplejen skal den enkelte medarbejder højst modtage tre faste børn, og der skal herudover kunne modtages et yderligere barn i gæstedagspleje. Der skal være ansat mindst én dagplejepædagog for hver 12 dagplejere.

Ordentlige personalenormeringer er ikke i sig selv nok til at sikre kvalitet i dagtilbuddene, men at der er en sammenhæng mellem normeringsforholdene og mulighederne for at sikre børnene en god hverdag står næppe til diskussion. De store besparelser, der er gennemført på børneområdet i de senere år har derfor i mange kommuner betydet en forringet kvalitet i det pædagogiske arbejde. Der bliver for lidt tid til det enkelte barn, børnegrupper må slås sammen i en større del af dagen og forskellige aktiviteter må reduceres eller skæres helt væk.

Effekten af besparelserne kan være svære at måle på det korte sigt, men på længere sigt sætter det sine spor. Fra forskningen ved vi, at det har betydning for pædagogikken og børns udbytte af den pædagogiske indsats, hvor mange børn der er pr. voksen.

Normeringerne har betydning for børns trivsel i hverdagen, og selv om det store flertal af børnene gennemlever en glad og tilfreds tilværelse i dagpleje og daginstitutioner, vil fraværet af den nødvendige støtte og omsorg fra en voksen i hverdagen for nogle børn få stor betydning for deres skolegang og helt ind i voksentilværelsen.

For medarbejderne betyder normeringsforringelserne, at der ofte skal løbes for stærkt for at få hverdagen til at hænge sammen. Det indebærer en vækst i arbejdsrelateret sygefravær og på sigt en øget nedslidning.

Der skal derfor fastsættes bestemmelser om, hvor mange børn der maksimalt må være pr. pædagogisk medarbejder i daginstitutioner og skolefritidsordninger. Det skal understreges, at den konkrete lokale normeringsfastsættelse skal sikre, at der faktisk er det foreslåede forhold mellem børn og voksne i det direkte pædagogiske arbejde med børnene, således at der også fastsættes det nødvendige antal personaletimer/stillinger til at varetage de mange administrative opgaver, dokumentationsarbejde m.v., således at den tid, der anvendes til disse opgaver ikke går fra tiden til børnene.

Lovgivningen skal fastsætte mindstekrav til normeringen, mens den konkrete normering i de enkelte tilbud må fastsættes ud fra en vurdering af de konkrete forhold og de politiske prioriteringer i kommunen. Således at der bl.a. tages højde for børnesammensætningen, åbningstiden, højt børnefremmøde m.v.. En normering med henholdsvis 3, 6 og 10 børn pr. pædagogisk medarbejder i daginstitutionerne vil gøre det naturligt lokalt at fastsætte børnegrupperstørrelser på henholdsvis 9, 18 og 20 børn for de 3 aldersgrupper. Det vil mange steder også betyde, at der bliver mere plads til det enkelte barn og bidrage til at mindske støjproblemerne i institutionerne.

I forhold til dagplejen skal loven ændres, så antallet af børn der i alt kan modtages i det enkelte dagplejehjem sænkes fra 5 til 4, hvoraf kun de 3 kan være fastindskrevne og 1 plads være til rådighed for gæstebørn i forbindelse med andre dagplejeres fravær. På baggrund heraf må der i den enkelte kommune tages stilling til de konkrete normeringsforhold, der f.eks. kan indeholde bestemmelser om, hvor mange spædbørn, der kan modtages af den enkelte dagplejer.

For at sikre den tilstrækkelige kvalitet i det pædagogiske tilsyn i dagplejen og den nødvendige vejledning og støtte til dagplejerne, skal der fastlægges bestemmelser for, hvor mange dagplejere der som minimum skal til for at udløse ansættelsen af en dagplejepædagog. Den konkrete normering skal fastlægges af den enkelte kommune.

Dokumentation :

Pædagogisk forskning tegner et klart billede af normeringsforholdenes betydning for børns udvikling. Det har betydning for pædagogikken og dermed børns udbytte af den pædagogiske indsats, hvor mange børn der er pr. voksen. Der findes således langsigtede sociale, sundhedsmæssige og kognitive konsekvenser af gode og mindre gode normeringer. Sammenligninger viser, at relativt gode normeringer vil skabe mere tid, overskud og ro til at lære det enkelte barns behov at kende samt skabe mulighed for at støtte op om dets udvikling i et positivt miljø.

En svensk undersøgelse har f.eks. dokumenteret, hvordan en ændring af normeringen fra tre til fem 2½-4½ årige børn pr. voksen øgede forekomsten af adfærdsforstyrrelser og

konflikter og resulterede i mindre trivsel. Ændringen havde især betydning for ængstelige og hæmmede børn. Den ændrede normering førte endvidere til en fordobling af personalets sygefravær. Andre undersøgelser viser, at i overfyldte dagtilbud er børnene tilbøjelige til at være aggressive, trække sig tilbage eller være hyperaktive.

Den langsigtede betydning for børns læring er dokumenteret i en række undersøgelser, der viser, at gode normeringer i børnehaven hænger positivt sammen med børnenes senere skolepræstationer. (Børnehavens betydning for børns udvikling, SFI - Christoffersen og Nielsen, 2009).

Ældre rapporter og undersøgelser peger på, at børnegruppens størrelse indvirker på personalets planlægning og betyder mere voksenstyring og strukturstyring overfor børnene, hvilket giver ringere mulighed for selvvalgte aktiviteter og leg.

Normeringerne har også betydning for sprogudviklingen. I store børnegrupper med få voksne, taler børnene mere med hinanden end med de voksne, hvilket har betydning for sprogudviklingen, da god kvalitet i relationen mellem barn og voksen har betydning for sprogudviklingen og de sociale kompetencer. I de tidligste leveår er det vigtigt for sprogudviklingen, at man taler med småbørnene i grupper. (Jan Kampmann : Barnet og det fysiske rum – et blik ind i barndommens landskab, Forlaget Børn og Unge, 1994.)

Mens der er forskningsmæssig dokumentation for normeringsforholdenes betydning for det pædagogiske arbejde og betydningen for børns udvikling, kan der ikke af forskningen udledes præcise anbefalinger af et ganske bestemt forhold mellem børn og voksne. Det konkrete forslag afspejler derfor anbefalinger fra FOAs medlemmer på det pædagogiske område, på baggrund af deres erfaringer fra og viden om pædagogisk praksis i dagpleje, daginstitutioner og skolefritidsordninger.

3. Ret til uddannelse til alle pædagogiske medarbejdere

FOA foreslår, at alle dagplejere, omsorgsmedhjælpere og pædagogmedhjælpere efter tre års ansættelse skal have ret til og tilbud om at tage en pædagogisk assistentuddannelse.

Pædagoger skal sikres ret til pædagogisk diplomuddannelse og pædagogiske ledere ret til diplomuddannelse i ledelse.

Der er et kæmpe uddannelsesefterslæb på det pædagogiske arbejdsmarked.

Dagplejere, omsorgsmedhjælpere og pædagogmedhjælpere er medarbejdergrupper, der tilsammen udgør mere end 50.000 ansatte med pædagogiske arbejdsopgaver på børne- og handicapområdet. Grupperne er mangfoldigt sammensat både med hensyn til arbejds erfaringer og uddannelsesbaggrund. Mange har deltaget i forskellige pædagogiske

kurser og uddannelsesforløb af kortere varighed, men har ikke en grundlæggende pædagogisk uddannelse.

De tre medarbejdergrupper yder generelt en værdifuld pædagogisk indsats i hverdagen, og rigtig mange har i kraft af deres mangeårige erfaring med pædagogisk arbejde udviklet kompetencer, der gør dem særdeles kompetente til deres arbejde. Ikke desto mindre kan der ikke herske tvivl om, at en massiv uddannelsesindsats vil kunne løfte kvaliteten af det pædagogiske arbejde i dagplejen, i daginstitutioner og skolefritidsordninger og i botilbud og andre tilbud for fysisk og psykisk handicappede borgere.

Alle medarbejdere på det pædagogiske område har, hvad enten de er pædagoger, pædagogiske assistenter eller er uden en pædagogisk uddannelse, brug for løbende at ajourføre deres viden og efter- og videreudanne sig. Derfor må der generelt arbejdes langt mere systematisk med uddannelsesplanlægning i kommuner og regioner og i det enkelte pædagogiske tilbud. Staten må sørge for, at den nødvendige kapacitet er til rådighed på uddannelsesinstitutionerne og sikre det økonomiske grundlag for uddannelsesindsatsen gennem godtgørelsesordningerne og tildelingen af økonomi til kommunerne til uddannelsesformål.

Uddannelsesbehovene vil være forskellige fra område til område, og de enkelte medarbejders ønsker vil variere, men der skal for de enkelte faggrupper sikres en uddannelsesret og for arbejdsgiverne en forpligtelse til at tilbyde følgende uddannelser efter en given periodes ansættelse.

For dagplejere, omsorgsmedhjælpere, pædagogmedhjælpere og tilsvarende personalegrupper skal den ansættende myndighed forpligtes til at tilbyde de ansatte at gennemføre en pædagogisk assistentuddannelse som grundlæggende voksenuddannelse senest efter 3 års ansættelse.

For pædagoger skal der være ret til og gives tilbud om at starte en pædagogisk diplomuddannelse senest efter 5 års samlet beskæftigelse på det pædagogiske arbejdsområde. Dagplejepædagoger skal ved ansættelsen have tilbud om en voksenpædagogisk grunduddannelse.

Ledere skal ved ansættelsen straks have tilbud om lederuddannelse, hvis de ikke i forvejen har en sådan, og senest efter 3 års ansættelse have ret til at starte en diplomuddannelse i ledelse. Der må lægges vægt på, at indholdet i ledelsesuddannelserne i højere grad tager afsæt i den særlige opgave det er at være leder på offentlige velfærdsområder,

Bestemmelserne kan f.eks. indføres ved bindende økonomiske aftaler mellem staten og kommuner og regioner, der forpligter de ansættende myndigheder til at give medarbejdere og ledere de nævnte rettigheder til og tilbud om uddannelse.

Dokumentation :

International og dansk forskning fastslår, at pædagogisk uddannelse har en positiv indvirkning på kvaliteten af det pædagogiske arbejde. (Børnehavnens betydning for børns udvikling, SFI - Christoffersen og Nielsen, 2009).

Det kan næppe overraske, at det forholder sig sådan, og desto mere bekymrende er det, at der gøres alt for lidt ved det store uddannelsesefterslæb på det pædagogiske område. Det er således omkring halvdelen af alle pædagogiske medarbejdere, der ikke har en uddannelse som pædagog eller pædagogisk assistent (eller PGU – Pædagogisk

Grunduddannelse, der blev afløst af den pædagogiske assistentuddannelse i 2008), når det samlede pædagogiske område ses under ét.

Selvom der er forskningsmæssigt belæg for også at fremhæve betydningen af det pædagogiske personales erfaring (Børnehavnens betydning for børns udvikling, SFI – Christoffersen og Nielsen 2009), kan der altså konstateres et meget stort behov for en uddannelsesindsats, der giver de ikke-pædagogisk uddannede personalegrupper mulighed for at tage en kompetencegivende uddannelse.

Alligevel viser en opgørelse fra undervisningsministeriet, at der af den samlede ikke-pædagogisk uddannede gruppe på mere end 50.000 dagplejere, omsorgsmedhjælpere, pædagogmedhjælpere m.fl. i 2009 kun blev optaget 524 på den pædagogiske assistentuddannelse udbudt som grundlæggende voksenuddannelse (GVU). Antallet der optages på uddannelsen er, bl.a. i kraft af trepartsaftalen fra 2007, svagt stigende i 2010, hvor undervisningsministeriet forventer optag på 650. Det er dog stadig et forsvindende lille antal i forhold til målgruppen, selvom det naturligvis ikke er alle i gruppen af ikke-pædagogisk uddannede, der har ønske om optag på den pædagogiske assistentuddannelse. (Undervisningsministeriet.)

Erfaringerne fra trepartsaftalen i 2007 viser i øvrigt, at der ved indgåelse af aftaler mellem staten og kommuner og regioner om uddannelse, er brug for at være mere præcise vedrørende de uddannelsesforpligtelser, der aftales. På trods af aftalen om, at der skal oprettes i alt 15.000 ekstra voksenuddannelsespladser inden 2015, går det uhyre trægt med oprettelsen af disse uddannelsespladser.

Der er ingen statistik over ansøgere og afviste på den pædagogiske assistentuddannelse udbudt som GVU, men FOA's afdelinger modtager løbende et stort antal henvendelser fra medlemmer, der forgæves har søgt at komme i gang med uddannelsen.

Antallet af pædagoger i dagtilbud, der har gennemført en fuld diplomuddannelse, ligger på godt 13 %, mens ca. 44 % har gennemført et eller flere moduler af en diplomuddannelse. For lederne på området er tallene henholdsvis ca. 44 %, der har gennemført en fuld diplomuddannelse, mens omkring 45 % har gennemført et eller flere moduler. Om sidstnævnte har gennemført en pædagogisk diplomuddannelse eller en diplomuddannelse i ledelse kan ikke umiddelbart aflæses af statistikkerne. (Servicestyrelsen – Niras og Udviklingsforum, 2010). Der findes ingen tilsvarende opgørelse fra det socialpædagogiske område.

4. Loft på forældrebetaling i skolefritidsordningerne

FOA foreslår, at der fastsættes et loft på forældrebetalingen i skolefritidsordningerne, så reglerne for fritidshjem og skolefritidsordninger bliver identiske. I første omgang skal loftet fastsættes til 25 % af driftsudgifterne.

I modsætning til fritidshjemmene og de øvrige pædagogiske tilbud under dagtilbudsloven, er der ikke en grænse for, hvor stor en andel af de samlede driftsomkostninger, der skal betales af forældrene.

Det manglende loft over forældrebetalingen i skolefritidsordningerne har ført til store stigninger i prisudviklingen på området. Den gennemsnitlige pris for forældrene på en plads i SFO ligger i 2010 på 1.511 kr om måneden. En pris der ligger godt 400 kr over den gennemsnitlige forældrebetaling på fritidshjem, hvor forældrene højst kan betale 25 % af driftsomkostningerne.

De meget høje takster i skolefritidsordningerne er en urimelig belastning af børneforældrenes økonomi, og der er en betydelig risiko for, at stadig flere forældre vil fravælge skolefritidsordningen til deres børn. Det har allerede kunne registreres i kommuner, hvor forældrebetalingen har været særlig høj.

Der skal derfor indføres et loft over forældrebetalingen i skolefritidsordningerne på lige fod med fritidshjemmene. I første omgang vil det indebære en nedsættelse af forældrebetalingen til max 25 % af driftsomkostningerne, men der bør på sigt gennemføres en gradvis sænkning af forældrebetalingen omfattende såvel dagtilbud som skolefritidsordninger.

Dokumentation :

I perioden 2002-2010 er forældrebetalingen i SFO'er steget med 40,4 % for en fuldtidsplads i en skolefritidsordning. I samme periode var den tilsvarende stigning for en fritidshjemsplads på 13,3 % . Mens gennemsnitsprisen for en SFO plads ved fastlæggelsen af budgetterne for 2010 lå på 1511 kr, var den gennemsnitlige pris for en fritidshjemsplads på 1.099 kr.

De 10 kommuner med de højeste SFO priser har en forældrebetaling fra 1.750 kr og op efter, med en pris på lige knap 2.000 kr om måneden som den højeste.

Til sammenligning var stigningen i taksterne for institutioner for 0-2 årige børn og 3-5 årige børn i samme periode på henholdsvis 21,3 % og 18,3 %, hvortil hører en bemærkning om, at en betydelig del af stigningen kan henføres til, at en række kommunerne havde indarbejdet den nye madordning i taksterne for 2010. (Bureau 2000 – Prisen på pasning 2010)

5. Gratis kost i alle 0-6 års daginstitutioner

FOA foreslår, at der skal indføres gratis kost i alle landets 0-6 års daginstitutioner. Forældrebetalingen skal – som det var tilfældet inden den seneste lovændring – maksimalt kunne udgøre 25 % af driftsudgifterne. Staten dækker kommunernes fulde omkostning over bloktilskuddet.

Der er et stadigt stigende fokus i samfundet på kost og motions betydning for børn og unge. Der foreligger klare anbefalinger fra offentlige myndigheder om ernæringsrigtig kost, og der er stor opmærksomhed på, at gode madvaner, der etableres i barndommen, kan have væsentlig betydning for den enkeltes sundhedstilstand i både ungdoms- og voksenlivet.

Alligevel er der længe blevet tøvet med at træffe de nødvendige beslutninger, der kan sikre børn daglig sund kost i daginstitutioner og skoler. Denne langsommelighed er ikke den eneste – men utvivlsomt en væsentlig årsag til, at antallet af overvægtige børn og unge har været markant stigende de senere år.

Der er derfor al mulig grund til at undre sig over, at det har taget så lang tid at få lovgivet om obligatorisk kost i daginstitutionerne, og da det endelig skete faldt lovgivningen sammen på grund af den utilstrækkelige finansiering. Den efterfølgende revision af loven har kun gjort ondt værre, idet bestemmelsen om det obligatoriske frokostmåltid blev fjernet, således at beslutningen nu lægges ud til forældrene i den enkelte daginstitution.

Denne politiske zig-zag kurs har givet den nye madordning en svær start i rigtig mange kommuner. Det skal der rettes op på med en ændring af loven, der gør madordningerne obligatoriske i alle 0-6 års institutioner, sikrer kommunerne fuld økonomisk kompensation fra staten og igen sænker loftet over forældrebetalingen til 25 %.

Dokumentation :

Ernæringens betydning for børns vækst samt fysiske og kognitive udvikling er dokumenteret i en række undersøgelser, og vi ved at overvægt kan få ikke blot fysiske, men i høj grad også psykiske konsekvenser for børn. (Børnehavens betydning for børns udvikling, SFI Nielsen og Christoffersen, 2009),

Alligevel kan det desværre konstateres, at det på trods af den omfattende debat om betydningen af sund kost, gode madvaner og regelmæssig motion ikke er lykkedes at vende eller bare stoppe udviklingen i antallet af overvægtige børn. Dette antal er tværtimod steget mærkbart, og i 2009 var hvert femte barn overvægtigt. (Sundhedsstyrelsen - 2009)

Rigtig mange børn tager overvægten med sig ind i voksenalderen,. Faktisk bliver 70 % af dem, der er overvægtige som børn, også overvægtige som voksne. På den baggrund har Sundhedsstyrelsen også iværksat en kampagne, der retter sig mod forældre med 4-6 årige børn og personalet i landets børnehaver. (Sundhedsstyrelsen – 2009). Tilsvarende er der f.eks. taget initiativer fra Fødevarestyrelsen med projektet – Børneboxen – sundhed, mad og bevægelse i børnehaven. (Fødevarestyrelsen, 2009).

På baggrund af det store problem med overvægtige børn og den omfattende offentlige debat om kostens betydning for børns sundhed, var det naturligt, at der i 2008 blev lovgivet om indførelse af et sundt frokostmåltid til alle børn. Lovgivningen løb dog omgående ind i problemer bl.a. på grund af den utilstrækkelige offentlige finansiering, der flyttede hele udgiften til madordningen ud til forældrene i form af en øget forældrebetaling. Loftet for forældrebetaling i daginstitutioner for de 0-5 årige blev hævet fra 25 % til 30 %.

På baggrund af de mange indsigelser mod lovgivningen blev der i sommeren 2009 indgået aftale mellem regeringen og KL om at tilføre kommunerne 400 millioner kr. Dermed blev finansieringsproblemet reduceret, men der manglede fortsat dækning for omkring 2/3 af omkostningen ved madordningen. Denne manglende finansiering betød i en række kommuner, at der blev truffet beslutning om meget skrabede madordninger til en høj betaling, hvilket var medvirkende til protester fra en del forældre.

I starten af 2010 besluttede regeringen at ændre loven, således at madordningen ikke længere er obligatorisk.

6. Undervisningsassistenter på alle folkeskoler

FOA foreslår, at der indføres undervisningsassistenter i alle folkeskoler.

Den danske folkeskole er et helt afgørende fundament i vores samfund. Den udgør en fælles ramme for undervisningen af det meget store flertal af alle børn, på tværs af sociale skel og etnisk oprindelse.

Der er en bred opbakning til folkeskolen i befolkningen, men det må samtidig konstateres, at tiden også præges af en relativ skarp kritik af folkeskolen. En kritik, der også får konkret udtryk i form af, at stadig flere forældre vælger privatskole.

Blandt mange kritikpunkter er der ikke mindst politisk fokus på, at folkeskolen angiveligt ikke ruster alle elever godt nok til at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse, når de forlader folkeskolen. Det er stadig omkring hver femte af en ungdomsårgang, der ikke får en ungdomsuddannelse, når de har forladt folkeskolen, og i debatten herom fremhæves bl.a. det forhold, at omkring 16 % forlader folkeskolen uden at have tilstrækkeligt gode læsefærdigheder.

Andre kritiske bemærkninger retter sig mod den for ringe fokus på de kreative fag og skolens bidrag til at udvikle alsidige kompetencer hos eleverne, og i forhold til hele sundhedsdebatten retter opmærksomheden sig i høj grad mod mulighederne for at være fysisk aktive i skolen. Der er langt igen til opfyldelsen af Forebyggelseskommissionens anbefaling om, at alle elever i folkeskolen skal være fysisk aktive mindst 1 time om dagen i skolen.

Regeringen har med sit 360 graders eftersyn igangsat en bred debat om behovet for ændringer af folkeskolen. Der er åbenlyst behov for en bred vifte af initiativer for at styrke folkeskolen. I denne forbindelse skal FOA dog alene bidrage med forslag om, at der indføres undervisningsassistenter i alle landets folkeskoler, så undervisningsassistenterne bliver en fast integreret del af den danske folkeskole.

Undervisningsassistenterne skal deltage i undervisningen sammen med lærerne, der skal have det fulde undervisningsansvar. Undervisningsassistenterne skal bidrage til at forbedre det samlede undervisningsmiljø og skabe mere ro og tid til lærerne til at koncentrere sig om undervisningsopgaven. Undervisningsassistenterne vil i mange tilfælde kunne bidrage til at styrke samarbejdet mellem skolen og skolefritidsordningerne. De vil kunne bidrage til at styrke de kreative og sociale sider af skolens liv og løse en række andre opgaver, der ligger ud over undervisningstiden. Det vil samtidig være oplagt at gøre undervisningsassistenter til et væsentligt omdrejningspunkt i arbejdet med at sikre en større fysisk aktivitet blandt skolens elever, såvel i som uden for undervisningstiden.

Undervisningsassistenter har i en del år været fast personale i den finske folkeskole og tilskrives en del af fortjenesten for, at den svagest funderede fjerdedel af børnene i den finske folkeskole klarer sig markant bedre end de tilsvarende elever i de øvrige nordiske lande.

Herhjemme har der siden sommeren 2009 været forsøg i gang med undervisningsassistenter i godt en snes kommuner. Forsøgene forsætter frem til sommeren 2011, men på baggrund af de finske erfaringer og de positive meldinger FOA modtager fra kommuner og skoler, hvor medlemmer af forbundet er ansat som undervisningsassistenterne, foreslår FOA, at der hurtigst muligt træffes beslutning om en generel indførelse af undervisningsassistenter i folkeskolen.

Dokumentation

Der foreligger betydelig dokumentation, der illustrerer problemet med at sikre, at folkeskolens elever forlader folkeskolen med tilstrækkelige læsefærdigheder. Der kan f.eks. henvises til det materiale, der blev udarbejdet op til Marienborg mødet om folkeskolen i januar 2010. (Vækstforum, Fakta om den danske folkeskole 2010.)

Der peges fra mange sider på, at en styrkelse af elevernes faglige kompetencer skal ses i nøje sammenhæng med elevernes alsidige udvikling og sociale kompetencer, således at der lægges vægt på evnen til at samarbejde med hinanden, på kreativitet og selvstændighed. (Se f.eks. beretningen fra formandskabet i Rådet for evaluering og kvalitetsudvikling af folkeskolen, 2010).

Behovet for at arbejde systematisk med elevernes trivsel i folkeskolen dokumenteres til fulde af en rapport fra Børnerådet, der fortæller at 3 % af eleverne i folkeskolens 4. klasser aldrig er glade for at gå i skole. 6 % er kun sjældent glade for at gå i skole. 16 % er det en gang imellem, mens der heldigvis er 45 % af 4.klasseseleverne der for det meste, og 30 % der altid, er glade for at gå i skole. (Portræt af 4. klasse – Børnerådet, 2010)

De gode erfaringer med undervisningsassistenter i den finske folkeskole er blandt andet blevet beskrevet af adjunkt på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Frands Ørsted Andersen. (Se f.x. Frands Ørsted Andersen: Finsk pædagogik – finsk skole, Dafolo 2006.)

Der er endnu ikke offentliggjort nogen evalueringsrapporter fra de igangværende forsøg med ansættelse af undervisningsassistenter i den danske folkeskole.